

SECURITY, ECONOMY & LAW
Nr 2/2018 (XIX), (46–60)
DOI 10.24356/SEL/19/2
ISSN 2353-0669

SPÓŁKA KOMANDYTOWA JAKO OPTYMALNA FORMA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

LIMITED PARTNERSHIP AS THE OPTIMAL FORM
OF ECONOMIC ACTIVITY

KLAUDIA GRZEBIELA

Uniwersytet Śląski, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Publicznego Prawa
Gospodarczego

ABSTRAKT

Zasadniczym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie miejsca spółki komandytowej w polskim porządku prawnym. W ostatnich latach znacznie wzrosło zainteresowanie tą formą organizacyjno-prawną. Spółka komandytowa stanowi optymalne rozwiązanie dla osób o zróżnicowanym kapitale osobistym, dając im możliwość dowolnego kształtowania odpowiedzialności za zobowiązania spółki, a także prowadzenia jej spraw. Omawiana spółka oprócz swojej ekonomicznej funkcji łączącej inwestorów pasywnych z aktywnymi spełnia istotną funkcję społeczną w procesie rozwoju polskiej gospodarki. Niniejszy artykuł w pierwszej kolejności wskazuje aspekty spółek prawa handlowego, następnie charakteryzuje spółki osobowe, przechodząc ostatecznie do omówienia istoty, celu oraz organizacji spółki komandytowej. Ponadto przedstawiony został model teoretyczny oraz empiryczny spółki komandytowej.

Słowa kluczowe: spółka komandytowa, działalność gospodarcza, kodeks spółek handlowych, wspólnicy spółki, komplementariusz, komandytariusz

ABSTRACT

The main purpose of this article is to present the place of a limited partnership in the Polish legal order. In recent years, interest in this kind of legal form has increased significantly. A limited partnership is the optimal solution for people with diverse personal capital, giving them the opportunity to formation the responsibility for the company's liabilities as well as to conduct its affairs. In addition to its economic function connecting passive and active investors, the company performs an important social function in the development of the Polish economy. This article firstly presents the aspects of commercial law companies, then characterizes partnerships, eventually going to discuss the essence, purpose and organization of a limited partnership. In addition, the theoretical and empirical model of the limited partnership was presented.

Key words: limited partnership, business activity, Code of Commercial Partnerships and Companies, shareholders of the companies, general partner, limited partner

1. WSTĘP

Na skutek rozwoju systemu kapitalistycznego w Polsce i ukształtowania się wolnej gospodarki rynkowej wykształciły się nowe formy prowadzenia działalności gospodarczej. W wyniku ekonomicznej cyrkulacji oraz prac legislacyjnych polski ustawodawca ukształtował typ osobowej spółki prawa handlowego w postaci spółki komandytowej¹. Do niedawna zastosowanie w praktyce tej formy spółki było stosunkowo niewielkie. Dopiero na przestrzeni ostatnich lat zainteresowanie tą formą organizacyjno-prawną znacznie wzrosło². Spółka komandytowa może stanowić alternatywę, tak dla spółki jawnej, jako formy indywidualnego zaangażowania się w prowadzenie przedsiębiorstwa, jak i dla spółki z o.o., dając możliwość

¹ Prezentowane zagadnienie zostało uprzednio poruszone w pracy dyplomowej autorki pt. *Spółka komandytowa jako forma prowadzenia działalności gospodarczej*. W ocenie autorki jest warte poddania analizie również w osobnym artykule.

² Według stanu na koniec 2017 r. do rejestru REGON zostało wpisanych 30,7 tys. spółek komandytowych, czyli o 19,5% więcej niż w roku ubiegłym. Począwszy od 2008 r., kiedy liczba zarejestrowanych spółek komandytowych wynosiła 3 737, ich liczba systematycznie rosła. W 2017 r. odnotowano 30 654 podmioty, które wybrały ten rodzaj formy prawnej, źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON*, 2017.

połączenia kapitałów przy równoczesnym wyłączeniu bądź ograniczeniu do minimum ryzyka osobistej odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Jest ona również popularną formą prowadzenia działalności gospodarczej w wielu krajach zachodnioeuropejskich, gdyż poza unormowaniem prawnopodatkowym jest związana w przeważającej części ze znaczną elastycznością swojej konstrukcji prawnej.

2. ASPEKTY PRAWNE SPÓŁEK PRAWA HANDLOWEGO

Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw to inaczej mówiąc formy, jakie przedsiębiorstwa przyjmują w momencie ich rejestracji. Każda forma prawna przedsiębiorstwa uregulowana jest w innym akcie prawnym. Spółki prawa handlowego swoje uregulowanie znalazły w ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych³. Istota spółki zależna jest od majątku, który się na tę spółkę składa, a także tego, co sama spółka nabędzie w trakcie prowadzonej działalności. Zgromadzony majątek tworzy przedsiębiorstwo spółki⁴, co w rozumieniu art. 55¹ k.c.⁵ oznacza zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej. Spółka jako forma organizacyjno-prawna musi posiadać swoją wewnętrzną strukturę organizacyjną, umożliwiającą osiągnięcie wyznaczonego celu. Przedsiębiorca rozpoczynający prowadzenie działalności gospodarczej ma swobodę wyboru formy organizacyjno-prawnej, co jest naturalną konsekwencją zasady wolności gospodarczej. Ustawodawca przewidział jednak ograniczenia w swobodnym wyborze danej formy organizacyjno-prawnej w stosunku do określonego rodzaju działalności gospodarczej, np. w przypadku banku⁶. Wybór określonej formy wpływa na strukturę organizacyjną, tj. sposób rejestracji przedsiębiorstwa bądź spółki oraz zasady organizacji. Wybór formy prawnej przedsiębiorstwa ma swoje konsekwencje w podjęciu określonej decyzji dotyczącej sposobów opodatkowania działalności, stosowania mniej lub bardziej skomplikowanej formy księgowości czy konieczności ujawniania danych dotyczących spółki, np. publikowania jej bilansu.

³ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz. U. 2017 r., poz. 1577 ze zm., w skrócie: k.s.h.

⁴ E. Boniuszko, *Prawo handlowe dla praktyków z wzorami umów, uchwał i regulaminów*, Warszawa 2002, s. 149.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1025, w skrócie: k.c.

⁶ K. Wach, *Jak założyć własną firmę w Polsce*, Kraków 2005, s. 12.

Geneza podmiotu prawnego, jakim jest „spółka”, sięga czasów powstania pierwszych stosunków i wymian dokonywanych między ludźmi. Z biegiem czasu stała się ona jedną z prawnie dopuszczalnych form prowadzenia działalności gospodarczej⁷. Uregulowanie prawa spółek możemy znaleźć w kodeksie cywilnym, w kodeksie spółek handlowych, w ustawach szczególnych, a także w dotyczących spółek aktach prawa unijnego, zarówno pierwotnego, jak i pochodnego⁸. Warunki gospodarki wolnorynkowej w Polsce spowodowały, iż forma spółki stała się skutecznym narzędziem do prowadzenia działalności gospodarczej czy nawet konstrukcją łączącą kapitały wspólników⁹. Przez spółkę należy rozumieć stosunek prawny spółki oraz związek wspólników, czyli prywatnoprawną organizację, która powstaje w wyniku zawarcia umowy spółki. Z umowy spółki wynika zobowiązanie jej stron do współdziałania w celu zrealizowania wspólnego, umówionego celu. Umowa odgrywa tutaj istotną rolę w samym powstaniu spółki, a także w określeniu jej ustroju oraz zasad funkcjonowania¹⁰. Spółka jako jednostka organizacyjna zostaje zawiązana w wyniku zawarcia wskazanej umowy oraz dokonania wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (w przypadku spółek kapitałowych przed dokonaniem wpisu istnieje spółka w organizacji)¹¹. Polskie prawo nie zawiera definicji legalnej spółki. W literaturze możemy spotkać wiele określeń pojęcia spółki, różniących się między sobą stopniem szczegółowości. Można podać w wątpliwość stwierdzenie, że budowa ogólnego terminu byłaby praktyczna oraz metodologicznie poprawna. Z uwagi na różnorodność form organizacyjno-prawnych tworzenie jednej definicji godziłoby w normatywną odrębność spółek. W rezultacie do poszczególnych typów spółek zastosowanie znajdą oprócz przepisów ogólnych także definicje normatywne, przewidziane dla danego modelu spółki. Powyższe skutkuje brakiem możliwości wyciągnięcia z definicji ogólnej wniosku o stosowaniu przepisów dotyczących jednego typu

⁷ E. Boniuszko, *Prawo...*, op. cit., s. 147.

⁸ A. Szajkowski, *Systematyka i źródła prawa spółek*, [w:] *Prawo spółek osobowych. System Prawa Prywatnego*, t. 16, A. Szajkowski (red.), Warszawa 2016, s. 6.

⁹ E. Boniuszko, *Prawo...*, op. cit., s. 148.

¹⁰ A. Szajkowski, *Systematyka...*, op. cit., s. 4.

¹¹ A. Śmigaj, *Zagadnienia ogólne*, [w:] A. Koronkiewicz-Wiórek, B. Książek, M. Piotrowska, L. Siwik, A. Śmigaj, Ł. Świderek, *Spółki handlowe. Pytania i odpowiedzi*, J. Jacyzyn (red.), Warszawa 2016, s. 79.

spółki do innego, ponieważ dopuszczalne jest to tylko wtedy, gdy przepis ustawy wyraźnie tak stanowi¹².

W związku z powyższym w ustawie Kodeks spółek handlowych w Tytule I zawierającym Przepisy ogólne (dział I Przepisy wspólne art. 1 do art. 7¹ k.s.h.) znajdujemy nieliczne unormowania mające charakter wspólny dla wszystkich typów spółek handlowych. Dopiero dalsze regulacje zawierają przepisy odnoszące się do spółek osobowych – w dziale II (art. 8 do art. 10¹ k.s.h.) – oraz do spółek kapitałowych (art. 11 do art. 21 k.s.h.) – w dziale III.

Umowny charakter stosunku spółki powoduje, iż do jej powstania potrzebni są przynajmniej dwaj współnicy. Odstępstwem będą tutaj spółki kapitałowe, w przypadku których prawo dopuszcza jednoosobowe zawiązanie spółki. Umowa spółki powinna zawierać cel, dla którego została zawiązana (nie chodzi tutaj wyłącznie o cel gospodarczy)¹³. W art. 3 k.s.h. ustawodawca wprowadził pojęcie umowy spółki handlowej, przyjmując, iż w wyniku jej zawarcia „(...) współnicy lub akcjonariusze zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów oraz, jeżeli umowa albo statut spółki tak stanowi, przez współdziałanie w inny określony sposób”.

Podział na spółki osobowe i kapitałowe jest powszechnie przyjmowany także w innych systemach prawnych. Opiera się on na kryterium substratu, tzn., że w przypadku wystąpienia substratu osobowego (wspólników) będziemy mówić o spółkach osobowych, natomiast w przypadku wystąpienia substratu rzeczowego (kapitału), mamy do czynienia ze spółkami kapitałowymi¹⁴. Spółką osobową prawa handlowego jest: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowo-akcyjna czy będąca przedmiotem niniejszego artykułu – spółka komandytowa. Cechami wyróżniającymi te spółki są przede wszystkim: trwałość składu osobowego wspólników, prawo i obowiązek prowadzenia oraz reprezentacji spółki w stosunkach z osobami trzecimi, wspólny majątek, osobista odpowiedzialność za zobowiązania spółki, a także brak osobowości prawnej¹⁵.

¹² W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Zagadnienia ogólne*, [w:] W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, Bydgoszcz – Kraków 2006, s. 27.

¹³ E. Boniuszko, *Prawo...*, op. cit., s. 148.

¹⁴ K. Kruczałak, *Prawo handlowe, zarys wykładu*, Warszawa 2004, s. 117.

¹⁵ E. Boniuszko, *Prawo...*, op. cit., s. 160.

3. HISTORIA SPÓŁKI KOMANDYTOWEJ

Początki spółki komandytowej sięgają czasów średniowiecza. Wywodzi się ona z rzymskiego systemu prawa (włoskiego i francuskiego), z występującej najpierw w handlu morskim, a następnie także i lądowym instytucji zwanej *commanda*. Służyła ona zarówno osobom posiadającym pieniądze lub towary, jak i tym, którym prawo zabraniało zajmować się handlem (np. szlachcie, księżom) lub powierzać je innym podmiotom w celu ich handlowego wykorzystania. W ramach wspólnego przedsięwzięcia pierwszy wspólnik (*commendator*) nie występował w stosunkach handlowych na zewnątrz, w konsekwencji czego jego ryzyko ograniczało się do utraty wniesionego kapitału. Natomiast drugi ze wspólników (*tractator, commendarius*) działał w obrocie i odpowiadał za długi wobec osób trzecich. Zysk dzielono pomiędzy wspólników. W dzisiejszych czasach spółka komandytowa powszechnie występuje w ustawodawstwie europejskich państw o gospodarce wolnorynkowej¹⁶. Pierwotnie w kodeksie handlowym spółkę komandytową uregulowano w art. 143–156 Kodeksu handlowego, a w art. 28 § 2 określono jej firmę¹⁷. Artykuł VI § 1 ustawy z 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny uchylił przepisy Kodeksu handlowego o spółce komandytowej¹⁸, co jednak spotkało się z krytyką. Ostatecznie mocą ustawy z 31 sierpnia 1991 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 94, poz. 418), ponownie wprowadzono art. 28 § 2 do kodeksu handlowego we wcześniej znanym brzmieniu oraz cały dział X – „Spółka komandytowa”¹⁹.

¹⁶ J. Szwaja, B. Mika, *Spółka komandytowa*, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych, Tom 1: Komentarz do art. 1–150*, Warszawa 2012, s. 812; A. Kappes, *Spółka komandytowa*, A. Kidyba (red. nauk.), Warszawa 2014, s. 28–29.

¹⁷ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy, Dz. U. 1934 r. Nr 57, poz. 502.

¹⁸ Zgodnie z artykułem VI § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny, Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 94: „Uchyła się kodeks handlowy – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. (Dz. U. Nr 57, poz. 502) oraz przepisy wprowadzające kodeks handlowy – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. (Dz. U. Nr 57, poz. 503), z wyjątkiem przepisów obu rozporządzeń dotyczących spółek jawnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych, przy czym w stosunku do tych spółek pozostają również w mocy przepisy powołanych rozporządzeń o firmie, prokurze i rejestrze handlowym”.

¹⁹ Por. L. Moskwa, *Spółka komandytowa*, [w:] M. Kępiński, A. Koch, M. Mataczyński, L. Moskwa, J. Napierała, A. Nowicka, D. Sokołowska, S. Sołtysiński, T. Sójka,

Rządowy projekt kodeksu spółek handlowych, którego postanowienia o spółce komandytowej z niewielkimi zmianami redakcyjnymi stały się powszechnie obowiązującym prawem, przyjął za właściwe założenie, zgodnie z którym „nie wydaje się konieczne wprowadzanie większych zmian w uregulowaniu spółki komandytowej. W tej formie prawnej powinny działać spółki prowadzące zazwyczaj przedsiębiorstwa w większym rozmiarze. Dokonane zmiany mają na celu usunięcie wątpliwości, które pojawiły się na gruncie przepisów kodeksu handlowego (...). Istotna zmiana merytoryczna zmierza w kierunku bardziej – kapitałowego – określenia w spółce pozycji prawnej komandytariusza jako inwestora pasywnego”²⁰.

Zmiany w uregulowaniu instytucji spółki komandytowej w porównaniu z regulacją kodeksu handlowego są także wynikiem wprowadzonych przez kodeks spółek handlowych ewolucji w statusie osobowych spółek handlowych oraz zmian sytuacji wspólników spółki jawnej²¹. Mimo iż spółka komandytowa posiada długą historię, bywa porównywana z innymi typami spółek. Podstawą takiego twierdzenia jest regulacja art. 103 k.s.h.²²

4. NATURA PRAWNA SPÓŁKI KOMANDYTOWEJ

Spółka komandytowa jest samodzielnym typem spółki handlowej, kwalifikowanym przez kodeks spółek handlowych jako spółka osobowa. Na skutek handlowego charakteru (prowadzenia przedsiębiorstwa pod własną firmą) spółka ta:

1. Uznawana jest za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 431 k.c., gdyż spełnia wymagania ww. przepisu, prowadząc działalność gospodarczą bądź zawodową we własnym imieniu, a na mocy art. 36 pkt. 4 k.r.s.²³ podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorców w ramach Krajowego Rejestru Sądowego.
2. Jest jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, ponieważ może we własnym imieniu

F. Zedler, *Prawo spółek handlowych*, A. Koch, J. Napierała (red. nauk.), Warszawa 2015, s. 215.

²⁰ Por. Ministerstwo Sprawiedliwości, *Uzasadnienie projektu ustawy. Prawo spółek handlowych. Projekt*, Warszawa 1999, s. 277.

²¹ J. Szwaja, B. Mika, *Spółka...*, op. cit., s. 813.

²² Por. A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2017, s. 310.

²³ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 986, w skrócie: k.r.s.

nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną.

3. Mieści się w zakresie podmiotowym ustawy o rachunkowości²⁴. Stosuję się do niej obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych (art. 9–25 u. rach.)²⁵.

W typologii kodeksowej spółek osobowych spółka komandytowa zajmuje miejsce pomiędzy spółką partnerską (86–101 k.s.h.) a spółką komandytowo-akcyjną (art. 125–150 k.s.h.). Umieszczenie spółki komandytowej bliżej końca katalogu spółek osobowych nie jest przypadkowe i świadczy o jej złożonym, tj. osobowo-kapitałowym charakterze. Cechą decydującą o odrębności typologicznej spółki jest istnienie dwóch kategorii wspólników: komplementariuszy i komandytariuszy o normatywnie zróżnicowanym statusie²⁶. Należy to do *differentia specifica* przedstawianej spółki²⁷. Otóż komandytariusz zachowuje się tak jak wspólnik spółki kapitałowej, natomiast komplementariusz wykonuje funkcje przeznaczone dla wspólnika spółki osobowej. O osobowym charakterze spółki komandytowej wyrażonym poprzez osobę komplementariusza świadczą pewne elementy w regulacji tej spółki, jak np.: nieograniczona odpowiedzialność osobista komplementariusza za zobowiązania spółki oraz prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki, a także kwestia reprezentacji. Natomiast elementy kapitałowego charakteru spółki komandytowej są wynikiem pozycji komandytariusza w spółce, tj.: ograniczona odpowiedzialność osobista komandytariusza za zobowiązania spółki do wysokości sumy komandytowej, brak istnienia po stronie komandytariusza ustawowego prawa i obowiązku prowadzenia spraw spółki, a także przewidziane wobec komandytariusza wyłączenia prawa do ustawowego reprezentowania spółki. Należy stwierdzić, iż pomimo występowania obok siebie elementów zarówno osobowych, jak i kapitałowych, to jednak pierwsze są dominujące, przesądzając o kwalifikacji spółki komandytowej jako spółki osobowej. Decydują o tym: brak osobowości prawnej spółki komandytowej, brak

²⁴ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz. U. z 2018 r., poz. 395 ze zm., w skrócie: u. rach.

²⁵ A. Szumański, *Spółka komandytowa*, [w:] *Prawo spółek osobowych. System Prawa Prywatnego*, t. 16, A. Szajkowski (red.), Warszawa 2016, s. 1155–1156.

²⁶ A. Herbert, *Spółka komandytowa według kodeksu spółek handlowych. Komentarz*, Lublin 2004, s. 21–22.

²⁷ A. Kidyba, *Komentarz do art. 102 Kodeksu spółek handlowych*, [w:] *Komentarz do art. 1–300 k.s.h. ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, A. Kidyba (red.), Warszawa 2018.

występowania organów spółki oraz odesłanie przez ustawodawcę w kwestiach nieuregulowanych w przepisach o spółce komandytowej do przepisów o spółce jawnej²⁸.

Spółka komandytowa charakteryzuje się pewnymi podobieństwami do spółki jawnej. Zgodnie z art. 103 k.s.h. w zakresie spraw nieuregulowanych w dziale poświęconym spółkom komandytowym należy do nich odpowiednio stosować przepisy przeznaczone dla spółek jawnych, chyba że ustawa stanowi inaczej²⁹. Ponadto ich podobieństwo sprowadza się głównie do określenia ich celów, tj. prowadzenia przedsiębiorstwa pod własną firmą oraz pozycji prawnej komplementariusza, odpowiadającej sytuacji wspólnika jawnego. Odesłanie w przepisach do artykułów poświęconych „modelowej” spółce osobowej, jaką jest spółka jawna, pozwoliło na unormowanie spółki komandytowej za pomocą niewielkiej ilości przepisów. W dziale III ustawy Kodeks spółek handlowych ustawodawca zawarł kluczowe elementy odróżniające spółkę komandytową od innego rodzaju spółek, w tym spółki jawnej. Różnice te dotyczą w szczególności formy umowy spółki, sprecyzowanego określenia i ograniczenia zakresu odpowiedzialności komandytariuszy, zróżnicowania uprawnień wspólników komandytariuszy i komplementariuszy, a także kierowania oraz reprezentowania spółki. Systematyka ustawy Kodeks spółek handlowych nie nasuwa wątpliwości, iż *de lege lata* spółka komandytowa jest odrębnym typem spółki handlowej³⁰.

5. CEL SPÓŁKI KOMANDYTOWEJ

Definicję legalną spółki komandytowej z art. 102 k.s.h. należy rozpatrywać łącznie z art. 3 k.s.h., zgodnie z którym wspólnicy spółki komandytowej zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu poprzez wniesienie wkładów, a także przez współdziałanie w inny sposób, o ile umowa spółki tak stanowi. W odróżnieniu od spółek kapitałowych pojęcie wspólnego celu spółki oznacza tu prowadzenie przez spółkę przedsiębiorstwa. Cechą spółek handlowych jest konstruowanie umowy lub statutu spółek w taki sposób, aby można było określić wspólny cel wszystkich wspólników. W fazie tworzenia się spółki wykluczone jest istnienie celów odrębnych dla każdego ze wspól-

²⁸ A. Szumański, *Spółka...*, op. cit., s. 1156–1157.

²⁹ Zob. więcej: A. Kidyba, *Handlowe spółki osobowe*, Warszawa 2013, s. 321.

³⁰ A. Szumański, *Hybrydalne typy spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000, nr 6, s. 19–28; J. Szwaja, B. Mika, *Spółka...*, op. cit., s. 819.

ników lub ich grupy lub istnienie celów wspólników odmiennych od celu założenia spółki. To dzięki wspólnej intencji obranej przez wspólników powstaje określony cel spółki. Wskazany uprzednio art. 3 k.s.h. stanowi o dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu wskutek wniesienia wkładów do spółki i ewentualnej innej formy współdziałania. Skutkiem powyższego jest istnienie różnic pojęciowych pomiędzy takimi sformułowaniami: „wspólny cel wspólników”, „prowadzenie przedsiębiorstwa” oraz „przedmiot działalności spółki”. Jednak wszystkie z powyższych powinny wzajemnie z siebie wynikać. Pierwsze z przytoczonych sformułowań ma zakres najszerszy, gdyż przez „wspólny cel wspólników” należy rozumieć wnoszenie przez wspólników wkładów (oraz ewentualne współdziałanie w inny sposób), realizowane wskutek prowadzenia przez spółkę przedsiębiorstwa. Granice legalnego działania spółki określa przedmiot działalności spółki. Wspólnicy mają za zadanie wyznaczyć wspólny cel, którego możliwość zrealizowania zależy na przykład od określenia poziomu oraz rodzaju wkładów³¹.

Ustawa Kodeks spółek handlowych nie wskazuje, co należy rozumieć przez „prowadzenie przedsiębiorstwa”. Jednakże w ustawie Kodeks cywilny znajduje się przedmiotowe pojęcie przedsiębiorstwa w wielu przepisach prawnych, tj. w art. 55¹, art. 55², art. 55⁴, art. 75¹. Cel, w jakim przedsiębiorstwo jest zakładane, stwarza przekonanie, iż będzie ono działało przez dłuższy czas (nie jest i nie musi być oznaczony), w którym zostanie dokonana większa liczba operacji gospodarczych. Spółki komandytowej nie tworzy się dla jednej tylko transakcji, dla takiego celu najlepszą formą prawną jest spółka cywilna. Omawiana spółka jest trwałym stosunkiem zobowiązaniowym pomiędzy jej wspólnikami. Cel wspólny (*affectio societatis*), nie musi być identyczny z celami działania poszczególnych wspólników. Od wspólników wymaga się, aby postępowali lojalnie wobec spółki, komplementariusz nie powinien działać sprzecznie z jej interesami (art. 56–57 k.s.h. w zw. z art. 103 oraz art. 121 § 3 k.s.h.), aczkolwiek można go zwolnić od tego obowiązku umową spółki bądź zezwoleniem udzielonym mu przez pozostałych wspólników (art. 56 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 k.s.h.). Prowadzenie przedsiębiorstwa przez spółkę komandytową powinno przynosić zyski, które zostaną podzielone pomiędzy wspólników zgodnie z ich wolą, gdyż sposób podziału określa umowa spółki (art. 51 i 52 k.s.h. w zw. z art. 103 oraz art. 123 k.s.h.)³².

³¹ A. Kidyba, *Handlowe...*, op. cit., s. 329.

³² J. Szewajka, B. Mika, *Spółka...*, op. cit., s. 816–817.

6. ORGANIZACJA SPÓŁKI KOMANDYTOWEJ

Konstrukcję prawną omawianej spółki wyróżnia duża elastyczność, która pozwala na adaptacje treści konkretnej umowy spółki do bieżących potrzeb jej stron z zachowaniem przy tym ograniczeń wynikających z bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawy i właściwości tego stosunku prawnego (zob. art. 353¹ k.c.). W praktyce doprowadza to do zróżnicowania szczegółowych rozwiązań ustrojowych – zostało to określone w literaturze mianem postaci (modeli, odmian, podtypów) spółki komandytowej³³. W doktrynie wyróżniamy model teoretyczny i empiryczny spółki komandytowej.

6.1. Model teoretyczny

Kodeks spółek handlowych normuje tzw. klasyczny model spółki komandytowej. W drodze formowania treści umowy spółki możliwe jest tworzenie odmian danego modelu. Musi to jednak spełniać określone warunki, aby odpowiednie regulowanie umowy mieściło się w granicach autonomii woli stron umowy (zasady wolności umów), nie naruszając przy tym bezwzględnie wiążących przepisów prawa i nie będąc sprzecznym z naturą spółki komandytowej. W doktrynie prawa faktyczne tworzenie odmian spółki komandytowej nazwane zostało „nietypowymi” spółkami komandytowymi. Przyczyną takiej regulacji są dwa czynniki, pierwszy to zwykła chęć sprawdzenia, czy w Polsce zostaną zaadaptowane zagraniczne wzorce, drugi natomiast to potrzeba uregulowania stosunku omawianej spółki do danego specyficznego stanu faktycznego. Ewentualność kształtowania struktur prawno-organizacyjnych spółki jest możliwa przez ingerencję samych współników, tzn., że można osiągać skutki prawne „nietypowych” spółek bez konieczności wpływu na to ustawodawcy, a jedynie opierając się na obowiązujących przepisach prawa.

Na podstawie dawnego kodeksu handlowego w literaturze przedmiotu dokonano klasyfikacji postaci spółki komandytowej w zależności od poziomu zaangażowania komandytariusza w funkcjonowanie spółki³⁴. Na tej podstawie wyróżniamy trzy modele.

Pierwszy model spółki komandytowej nazwany (kodeksowym) klasycznym polega na ograniczeniu aktywności komandytariusza do gwarantowania osobistej odpowiedzialności z sumy komandytowej, a także wniesienia wkładu do spółki. Wniesienie wkładu, który jest wyższy bądź też równy sumie komandytowej, powoduje wyłączenie odpowiedzialności osobistej ko-

³³ Por. A. Herbert, *Spółka...*, op. cit., s. 36; A. Szumański, *Spółka...*, op. cit., s. 1159 i nast.

³⁴ A. Herbert, *Spółka...*, op. cit., s. 36–37.

mandytariusza. Wspólnik jest więc biernym obserwatorem działania spółki, mając ograniczone prawo do kontroli i akceptowania czynności przekraczających zwykły zakres czynności spółki (chyba że umowa spółki stanowi inaczej – także i ten wpływ może zostać wyłączony). Model ten zakłada podporządkowanie przepisom kodeksu spółek handlowych³⁵.

Model drugi nazwany pośrednim (znajduje się pomiędzy skrajnymi modelami – klasycznym i dynamicznym) przewiduje zmianę niektórych przepisów dyspozytywnych kodeksu spółek handlowych poprzez umowę lub decyzję sądu. Jest więc dopuszczalne uaktywnienie komandytariusza w pewnych strefach, np. dopuszczenie go do prowadzenia spraw, udzielenie pełnomocnictwa, rozszerzenie prawa kontroli. Aczkolwiek nie wszystkie metody ewentualnej ingerencji w spółkę są w tym modelu wykorzystywane³⁶.

Ostatnim z omawianych modeli jest model dynamiczny, będący przeciwieństwem modelu klasycznego, zbliżający spółkę komandytową do spółki jawnej. Jego cechą jest bezpośrednio zaangażowanie komandytariusza w sprawy spółki. Przyjmuje się, że komandytariusz może wpływać na sprawy spółki, kiedy tylko jest ku temu możliwość, np. na skutek przyznanego mu w umowie prawa do prowadzenia spraw spółki lub jej reprezentacji w wyniku uzyskanej prokury. Obowiązuje zakaz działalności konkurencyjnej komandytariusza względem spółki³⁷.

6.2. Model empiryczny

Przechodząc do modelu empirycznego spółki komandytowej, warto zauważyć, iż polskie piśmiennictwo konstruuje typy spółki komandytowej występujące na gruncie praktyki niemieckiej. Są to przykłady postaci wykształcone empirycznie, czyli w praktyce obrotu – mając przy tym na uwadze związki genetyczne polskiej regulacji spółki komandytowej z praktyką regulacji niemieckiej. Wyróżniamy zatem:

- spółkę z o.o. – komandytową, znaną na gruncie prawa niemieckiego pod skrótem GmbH & Co. KG, w której komplementariuszem jest spółka z o.o., ze względu na możliwość zastosowanie jej w polskiej praktyce;
- kapitałową spółkę komandytową o znaczeniu wąskim (niem. *Kapitalistische-KG*), w której komandytariusz dominuje kapitałowo nad komplementariuszem, podejmując większość istotnych decyzji w spółce;

³⁵ A. Kidyba, *Handlowe...*, op. cit., s. 333.

³⁶ Ibidem.

³⁷ A. Szumański, *Spółka...*, op. cit., s. 1159; Por. A. Kidyba, *Handlowe...*, op. cit., s. 333–334.

- publiczną spółkę komandytową (niem. *Publikums-KG*), posiadającą większą ilość komandytariuszy, którzy nie chcą, aby ze względów podatkowych ich kapitały wniesione do spółki były traktowane jako wkład oraz
- spółkę komandytową figurancką (niem. *Strohmann-KG*), w której rzeczywisty inwestor wciela się w postać komandytariusza, chcąc tym samym skorzystać na ograniczeniu swojej odpowiedzialności osobistej, natomiast w roli komplementariusza figuranta występuje osoba niedysponująca znacznym majątkiem, o znikomych wpływach na działalność spółki³⁸.

7. PODSUMOWANIE

Do niedawna spółka komandytowa nie cieszyła się takim zainteresowaniem jak obecnie. Taki stan tłumaczono późnym wprowadzeniem w życie przepisów o spółce komandytowej, gdyż w odróżnieniu od innych typów spółek jej przepisy zostały na pewien czas uchylone. Jednakże zgodnie z przyjętą zasadą kontynuacji, zaaprobowaną przy reformie polskiego prawa spółek, znalazła ona swoje uregulowanie w ustawie Kodeks spółek handlowych i przybrała miano „spółki nowoczesnych przedsiębiorców”, gdyż stanowi optymalne rozwiązanie dla osób o zróżnicowanym kapitale osobistym, dając im możliwość dowolnego kształtowania odpowiedzialności za zobowiązania spółki, a także prowadzenia jej spraw. Spółka komandytowa jest kategorią prawną, która w przyszłości może odgrywać ważną rolę w organizowaniu polskiej gospodarki.

Spółka komandytowa staje się coraz popularniejszą formą prowadzenia działalności gospodarczej. Z natury spółki komandytowej wynika, iż może ona znaleźć swoje zastosowanie w przypadkach, kiedy wymagane jest połączenie działań gospodarczych dwóch różnych podmiotów. Po pierwsze tych, którzy mają czas, umiejętności i pomysły (*know-how*) w zrealizowaniu określonego przedsięwzięcia, lecz nie dysponują wystarczającym kapitałem, aby urzeczywistnić samodzielnie swoje plany. Potrzebują więc do tego drugiej osoby, która posiada kapitał i chce go korzystnie ulokować, a jednocześnie nie dysponuje czasem lub nie posiada umiejętności czy kreatywnych pomysłów potrzebnych do osiągnięcia sukcesu na rynku, w konsekwencji czego nie ma możliwości samodzielnego prowadzenia rentownej działalności gospodarczej. Sytuacje takie można spotkać zarówno przy drobnej wytwórczości, jak i na płaszczyźnie wielkiego przemysłu. W związku z powyższym omawiana spółka prócz swej ekonomicz-

³⁸ A. Szumański, *Spółka...*, op. cit., s. 1160; A. Herbert, *Spółka...*, op. cit., s. 37.

nej funkcji kojarzenia inwestorów pasywnych i aktywnych spełnia istotną funkcję społeczną w procesie transformowania polskiej gospodarki.

LITERATURA

1. Boniuzsko E., *Prawo handlowe dla praktyków z wzorami umów, uchwał i regulaminów*, Warszawa 2002.
2. Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON*, 2017.
3. Herbert A., *Spółka komandytowa według kodeksu spółek handlowych. Komentarz*, Lublin 2004.
4. Kappes A., *Spółka komandytowa*, A. Kidyba (red. nauk.), Warszawa 2014.
5. Kidyba A., *Handlowe spółki osobowe*, Warszawa 2013.
6. Kidyba A., *Komentarz do art. 102 Kodeksu spółek handlowych*, [w:] *Komentarz do art. 1–300 k.s.h. ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*, A. Kidyba (red.), Warszawa 2018.
7. Kidyba A., *Prawo handlowe*, Warszawa 2017.
8. Kruczalak K., *Prawo handlowe, zarys wykładu*, Warszawa 2004.
9. Ministerstwo Sprawiedliwości, *Uzasadnienie projektu ustawy. Prawo spółek handlowych. Projekt*, Warszawa 1999.
10. Moskwa L., *Spółka komandytowa*, [w:] M. Kępiński, A. Koch, M. Mataczyński, L. Moskwa, J. Napierała, A. Nowicka, D. Sokołowska, S. Sołtyśński, T. Sójka, F. Zedler, *Prawo spółek handlowych*, A. Koch A., J. Napierała (red. nauk.), Warszawa 2015.
11. Pyziół W., Szumański A., Weiss I., *Zagadnienia ogólne*, [w:] W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, Bydgoszcz – Kraków 2006.
12. Szajkowski A., *Systematyka i źródła prawa spółek*, [w:] *Prawo spółek osobowych. System Prawa Prywatnego*, t. 16, A. Szajkowski (red.), Warszawa 2016.
13. Szumański A., *Hybrydalne typy spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000, nr 6.
14. Szumański A., *Spółka komandytowa*, [w:] *Prawo spółek osobowych. System Prawa Prywatnego*, t. 16, A. Szajkowski (red.), Warszawa 2016.
15. Szwaja J., Mika B., *Spółka komandytowa*, [w:] S. Sołtyśński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Tom 1: Komentarz do art. 1–150*, Warszawa 2012.
16. Śmigaj A., *Zagadnienia ogólne*, [w:] A. Koronkiewicz-Wiórek, B. Książek, Piotrowska M., L. Siwik, A. Śmigaj, Ł. Świderek, *Spółki handlowe. Pytania i odpowiedzi*, J. Jacyszyn (red.), Warszawa 2016.

17. Wach K., *Jak założyć własną firmę w Polsce*, Kraków 2005.
18. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy, Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502.
19. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1025.
20. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny, Dz. U. 1964 r. Nr 16, poz. 94.
21. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz. U. z 2018 r., poz. 395 ze zm.
22. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 986.
23. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz. U. z 2017 r., poz. 1577 ze zm.

Klaudia Grzebiela – doktorantka w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego. Po zakończonych studiach w 2015 r. odbyła staż w Parlamencie Europejskim w Brukseli. Od 2016 r. zatrudniona w Pierwszym Urzędzie Skarbowym w Opolu w Dziale Podatków Dochodowych, Podatku od Towarów i Usług oraz Podatków Majątkowych i Sektorowych. Autorka artykułów naukowych z dziedziny bezpieczeństwa, prawa energetycznego oraz regulacji prawa Unii Europejskiej. W obszarze jej zainteresowań pozostają: prawo energetyczne, prawo handlowe, prawo Unii Europejskiej i prawo podatkowe.

CITE THIS ARTICLE AS:

K. Grzebiela, *Spółka komandytowa jako optymalna forma prowadzenia działalności gospodarczej*, "Security, Economy & Law", no 2/2018 (XIX), p. 46–60, DOI 10.24356/SEL/19/2.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security "Apeiron" in Cracow